

Emne nr. 122

DRIFTEHANDEL MED STORFE

Kjære mottaker.

Spørreliste nr. 122 er skrevet av magister Anna Helene Tobiassen. Hun arbeider med en omfattende undersøkelse av den norske driftehandelen, og vi vil gjerne være henne til hjelp med å samle det materialet hun trenger.

Om emnet sier hun selv.

”Med driftehandel mener jeg følgende: Enkelte distrikter alte opp overskudd av storfe som de solgte levende til oppkjøpere. Disse oppkjøperne førte så dyra på sommerbeite i fjellet. I september drev de dyra utover flatbygdene og solgte dem der eller i byene. I september drev de dyra utover flatbygdene og solgte dem der eller i byene. I senere tid kjøpte de oftest feet om høsten og førte flokkene til utsalgsområdene med en gang. Det kunne være både hest, storfe, småfe og svin som ble omsatt på denne måten. For at emnet ikke skal bli for omfattende, har jeg funnet det nødvendig å begrense denne undersøkelsen til storfehandelen.”

Når det gjelder fehandel får vi to typer områder. Det er de distriktene som *solgte* levende fe og de distriktene som *kjøpte* feet. Spørrelista er formet med tanke på det. Dessuten er det tatt med en rekke spørsmål om fehandlerne. Dersom det er slike i bygda – eller tradisjon om dem – vil vi gjerne få med de opplysningene som dette kan gi.

Med hilsen
Andreas Ropeid

I. Spørsmål for de distriktene som *solgte* fe

1. Reiste det fehandlere som ville kjøpe fe i bygda Deres? Var det i så fall samme handelskaren hvert år, eller var det flere som vekslet og eventuelt konkurrerte?
2. Hvor kom disse karene fra? Minnes De navnet på noen av dem?
3. Handlet de for seg selv eller var de oppkjøpere for andre fekarer?
4. Hvilken årstid kom de for å kjøpe og når skulle feet leveres?
5. Hvordan ble betalingen ordnet? Handlet de kontant, på kreditt, ble det utbetalt handpenger var det kjøpskål eller lignende?
6. Hva slags fe var fekarerene mest interessert i, var det kuer som skulle kalve? I så fall, i hvilken alder var disse kuene? Eller var det mest til slaktedyr, og var det da kuer, okser og/eller kviger?
7. Hvilke kjennetegn gikk man etter når man skulle avgjøre om det var gode livdyr?
8. Var salg av levende fe viktig for økonomien på gardene i bygda Deres? Hvilke andre produkter hadde stor betydning som salgsvare?
9. Hvilke andre måter kunne man avsette fe på?
10. Hvilken omsetningsmåte var den viktigste, salget til driftehandlerne eller eventuelle andre?
11. Drog driftehandlerne gjennom bygda Deres med drifteflokkene? I så fall, hvor gikk rutene og hvor hamnet de feet om natten?
12. På hvilken måte ble det ytet godtgjørelse for hamningen?
13. Gikk drifteflokker på beite i fjellområder som ligger til bygda Deres? I så fall, hvem eide beitene (driftekarer selv, andre private, sameier eller allmenninger)?
14. Oppsto det noen gang tvister mellom fekarerene og bygdefolket?
15. Hvor lenge fortsatte fehandelen å ha større omfang? Når opphørte den?
16. Har noen i Deres slekt vært fehandler?

II. Spørsmål for de distriktene som *kjøpte* fe

17. Var det vanlig i Deres bygd å kjøpe driftefe?
18. Har De selv eller Deres nære familie kjøpt fe av fekarerene? I så fall, var det en enkelt gang eller to, eller nokså regelmessig?
19. Handlet man oftest med den samme handelskaren eller var det med forskjellige fehandlere ettersom det passet?
20. Hva slags dyr ble kjøpt? Var det vesentlig livdyr eller til slakt? Hvor gamle var eventuelt livdyra? Dersom det var slakt, var det kuer, ungdyr, okser, eventuelt okser til framføring?
21. Hvor kom disse dyra fra? Hvilken rase var de av? Hvordan var de ansett som livdyr?
22. Hvilke kjennetegn gikk man etter for å avgjøre om det var gode livdyr?
23. Hva kom det av at folk kjøpte driftefe i stedet for å ale opp sine egne dyr?
24. Hvem var det som handlet mest hos fekarerene, var det helst småbrukere, vanlige bønder, storbønder eller storprodusenter av melk?

25. Når drifteflokkene om, hvor hamnet de da dyra sine? Hvordan ble det gjort opp for leie av hamn?
26. Kom det flere på en gang slik at det ble et slags stevne, eller kom det en og en etter hvert?
27. Hvordan foregikk oppgjøret når det ble handel, var det kontant, avbetaling eller leie?
28. Hvordan var tilgangen på sommerbeite i bygda Deres? Hadde man seter? Hvordan var tilgangen på vinterfôr? Hva tror De at det var best med, sommerbeite eller vinterfôr?
29. Spilte leveranser av fersk melk til meieri stor rolle for noen, for mange eller for alle i bygda?
30. Hvor kom fekaene fra? Oppsto det noen gang tvister mellom dem og bygdefolket?
31. Var det noen av fekaene som kjøpte eiendom og slo seg ned i bygda?

III. Spørsmål som gjelder fehandlerne

32. Hvilket år var De/han første gang med på fehandel? Handlet De/han hvert år eller bare enkelte år? Når var siste gang?
33. Handlet De/han alene eller i kompaniskap med noen? Var det andre i familien som handlet med fe?
34. Hvordan lærte De/han den nødvendige yrkeskunnskapen?
35. Hva var de viktigste kjennemerker på om det var et godt livdyr?
36. Har De/han handlet med andre dyreslag enn storfe? Andre vareslag?
37. Hvordan klarte en ung mann det økonomiske løftet å begynne som fehandler?
38. Handlet De/han bare som ungkar eller også etter eventuelt giftermål?
39. Var det mange i Deres bygd som handlet med storfe?
40. I hvilke bygder kjøpte De/han fe og til hvilken årstid? Hadde De/han oppkjøpere som hjalp til med å kjøpe inn rundt i bygdene?
41. Hadde man faste leveringsplasser for feet? Måtte selgerne være med å jage feet en del av veien?
42. Hvordan foregikk transporten og hvilken rute ble fulgt?
43. Dersom De/han kjøpte om våren, hvor var da feet på sommerbeite? Hvem eide beitet? Hvem gjette dyra?
44. Hvor mange dyr var det i alminnelighet i flokken? Var det mest livkuer, slaktekuer, kviger eller okser?
45. Hvor ble feet solgt? Var det samme sted hvert år?
46. Solgte De/han direkte til kundene eller til handelsfjøs og slaktere? I tilfelle det var direkte til kundene, var det da mest til småbrukere, til vanlige gardbrukere, storbønder eller storleverandører av fersk melk?
47. Hva var grunnen til at folk kjøpte driftefe i stedet for å ale opp sine egne dyr?
48. Var det spesielle år da denne handelen hadde særlig gode eller særlig dårlige vilkår?